

CONSIDERAȚII DEMOGRAFICE ASUPRA POPULAȚIEI GERMANE DIN TRANSILVANIA ÎN SEC. XX *

SORINA BOLOVAN
IOAN BOLOVAN

Dincolo de progresul general al civilizației europene în secolul XX, istoria a mai consemnat un întreg cortegiu de evenimente și fenomene care au marcat tragic destinul multor comunități etnice de pe bătrânul nostru continent. Să amintim în rândul factorilor cu acțiune distructivă cele două războaie mondiale, dar și regimurile totalitare („verzi“ sau „roșii“) care au imprimat cu caracteristici aparte existența unor state, națiuni sau grupuri etnice. Exterminarea și dislocarea (forțată sau voluntară în anumite condiții) a unor grupuri etnice au reprezentat fenomene cu multiple consecințe demografice, remarcate de-a lungul întregului secol XX. Din nefericire, ele continuă să fie prezente și în zilele noastre, în chiar imediata vecinătate a României (cazul fostei Iugoslavii este relevant în acest sens).

Urmărind destinul comunității germane din Transilvania în secolul XX, observăm că soarta nu a fost întotdeauna fastă cu această semnificativă minoritate națională din spațiul transilvan. Lucrarea de față își propune să schițeze doar evoluția numerică și distribuția teritorială a populației germane din Transilvania în secolul XX, fără a avea pretenția de a oferi o analiză demografică exhaustivă asupra uneia dintre cele mai vechi și mai importante minorități din provincie. În reconstituirea dinamicii demografice a germanilor din Transilvania în secolul XX, am uzat de informațiile existente în

* Pe parcursul documentării pentru această lucrare, Ioan Bolovan a beneficiat de sprijinul material oferit de Research Support Scheme of the Open Society Institute, căruiua îi adresăm sincerele noastre mulțumiri.

recensământurile efectuate de autoritățile maghiare înainte de primul război mondial (1900 și 1910), și de cele românești după unirea Transilvaniei cu România (1930, 1948, 1956, 1966, 1977, 1992). Am omis deliberat rezultatele înregistrării populației Transilvaniei în anii 1919—1920, precum și recensământul din 1941 realizate de către autoritățile maghiare pentru partea de nord-vest a Transilvaniei, și de către cele românești pentru teritoriile rămase României în urma dictatului de la Viena din august 1940, deoarece ele au fost efectuate în condiții dificile și au surprins realitățile dintr-o perspectivă limitată. Menționăm că în lucrare folosim atât accepțiunea restrânsă a termenului Transilvania, desemnând teritoriul fostului Mare Principat, cât și accepțiunea largă, referindu-ne la o arie geografică mai extinsă care încorporează Banatul, Crișana, Maramureșul și teritoriul fostului Mare Principat. Pentru evitarea confuziilor, vom preciza de fiecare dată care este accepțiunea folosită și la ce teritoriu se referă.

O primă observație ce se impune a fi făcută comparând datele recensământurilor ce încadrează demersul nostru este reducerea substanțială a populației germane din întreaga Transilvanie (inclusiv Banatul, Crișana și Maramureșul) de la 582 027 locuitori în anul 1900, la 109 014 în anul 1992 (vezi tabelul și graficul nr. 1). În mod corespunzător s-a diminuat și ponderea germanilor în ansamblul populației totale a provinciei de la 11,9% în anul 1900, la 1,4% cu prilejul ultimului recensământ (din 1992). Evident, un asemenea proces demografic major nu a rămas fără urmări, consecințele fiind mul-

tiple atât la nivelul populației germane afectate cât și în zonele care au suferit pierderile umane respective. În fața unei atari realități, se ridică câteva semne de întrebare: Este acest fenomen propriu doar Transilvaniei sau el poate fi sesizat și în alte provincii din acest spațiu geopolitic? Se datorează scăderea populației germane din Transilvania numai celui de-al doilea război mondial ori regimului comunist? A început acest proces în secolul XX sau el s-a manifestat în forme ușor perceptibile și în secolul anterior? Câteva răspunsuri vom încerca să găsim analizând datele recensământurilor efectuate între 1900 și 1992 și plasându-le într-o context istoric determinat.

Înainte de toate, trebuie să remarcăm faptul că diminuarea treptată a ponderii populației germane din toată Transilvania a fost înregistrată încă în ultimele decenii ale secolului XIX, cercetările demografice asupra unor microzone din Transilvania evidențiind cu pregnanță acest lucru. Astfel, în cadrul celor 24 de sate ce au constituit la 1857 cercul Lechința s-a putut remarca scăderea ponderii germane între 1857 și 1910 de la 38,4% la 32,3%.

În satele săsești din zonă ponderea populației tinere în ansamblul populației s-a diminuat mai mult decât în celelalte sate, paralel cu creșterea grupei de vârstă peste 60 de ani, ca urmare a reducerii natalității și a emigrărilor¹. Și în mediul urban s-a petrecut un fenomen similar, numai în Bistrița proporția elementului german a scăzut între 1880—1913 de la 58% la 36,6%². De altfel, în întreaga Transilvanie, constatăm în epocă o tendință identică în ceea ce privește populația germană. Deși numeric a crescut cu câteva zeci de mii de locuitori între 1880—1910, ponderea germanilor din

partea ungară a dublei monarhii a scăzut de la 12,5% în anul 1880, la 9,8% în 1910³.

Din analiza tabelului nr. 1 se poate observa involuția populației germane din Transilvania între 1900 și 1910 atât din punct de vedere numeric cât și procentual: de la 582 027 locuitori în 1900 (reprezentând 11,9%), la 564 550 (10,7%) în anul 1910, ultimul recensământ înaintea izbucnirii primului război mondial. Această stare de lucruri se explică prin coroborarea a cel puțin trei factori. În primii ani ai secolului XX și Transilvania a cunoscut fenomenul emigrării în masă. Numai între 1899—1914 au părăsit oficial Transilvania aproape 380 000 de locuitori, dintre care s-au reîntors acasă după câțiva ani în jur de 71 000 de persoane. Din totalul emigranților transilvăneni între 1899—1913, germanii reprezentau 22,8%, în timp ce ponderea lor în ansamblul structurii etnice a provinciei în acei ani era doar de 10—11%⁴. Alături de emigrare, asociem pentru explicarea acestui proces creșterea naturală mai redusă a germanilor datorită limitării controlate a numărului de copii și generalizarea sistemului de 1—2 copii, precum și asimilarea etno-lingvistică pe care au promovat-o guvernanții de la Budapesta în raport cu toate celelalte etnii (inclusiv cu germanii)⁵. La recensământul din anul 1930, numărul germanilor din toată Transilvania a fost inferior celui din 1910, și, de asemenea, și ponderea în cadrul populației totale a provinciei: 543 852 locuitori reprezentând 9,8% (vezi tabelul nr. 1). Deși dimensiunile emigrării din Transilvania în deceniul trei au fost inferioare comparativ cu perioada anterioară primului război mondial, procesul emigrării a continuat având atât o motivație economică cât și una politică (neîmplinirea de către statul român a tu-

¹ I. Bolovan, *Evoluția demografică a zonei Lechința între revoluția pașoptistă și primul război mondial*, în *RB*, VII, 1993, p. 188.

² G. Zikeli, *Bistritz zwischen 1880 und 1950. Erinnerungen eines Buchdruckers*, Verlag Sudostdeutsches Kulturwerk, München, 1989, p. 84. Și în alte zone din Transilvania, atât în mediul urban cât și în cel rural s-au înregistrat involuții în privința populației germane. Vezi S. Manuilă, *Evoluția demografică a orașelor și minorităților etnice din Transilvania, în Arhiva pentru știința și reforma socială*, VIII, 1929, nr. 1—3, p. 196 sq.

³ Fr. Gottas, *Die Deutschen in Ungarn, in vol. Die Habsburgermonarchie, 1848—1918. Band III. Die Völker des reiches*, 1, Teilband, Wien, 1980, p. 345.

⁴ I. Bolovan, *Contribuții privind situația demografică a Transilvaniei în anii 1850—1910*, în vol. *Istoria României. Pagini transilvane*, coord. acad. D. Berindei, Cluj-Napoca, 1994, p. 291—293.

⁵ Fr. Gottas, *Die Deutschen in Ungarn*, p. 349 sqq.

EVOLUȚIA POPULAȚIEI GERMANE
DIN TRANSILVANIA ÎN SEC. XX**

Anul	Populația totală	Germani	
		Număr	%
1900	4.872.021	582.027	11,9
1910	5.260.652	564.550	10,7
1930	5.548.363	543.852	9,8
1948	5.761.127	332.066	5,7
1956	6.232.312	368.255	5,9
1966	6.719.555	371.881	5,5
1977	7.500.229	347.896	4,6
1992	7.722.333	109.014	1,4

turor promisiunilor făcute la Alba Iulia la 1 Decembrie 1918). Se apreciază că aproximativ 42 000 de germani din județele din Banat au emigrat peste ocean între 1921—1930⁶. Evident, s-a menținut și o rată scăzută a natalității populației germane (și nu numai a acesteia) în Banat, dar și în restul Transilvaniei, amplificând regresul demografic al acestei minorități. Nu întâmplător, în perioada interbelică atenția demografilor, sociologilor, și, nu în ultimul rând, a politicienilor a fost reținută de așa-numita problemă a „depopulării” Banatului. Acest interval temporal a consemnat abandonarea politicii de asimilare forțată practică până în 1916

⁶ E. Illyes, *National Minorities in Romania. Change in Transilvania*, New York, 1982, p. 267, nota 22.

** Surse : Iosif I. Adam, Ioan Pușcaș, *Izvoare de demografie istorică. Vol. II, secolul al XIX-lea — 1914. Transilvania, București, 1987*; *Recensământul general al populației României din 29 decembrie 1930*, Vol. II, București, 1938; Anton Golopenția, D. C. Georgescu, *Populația R. P. Române la 25 ianuarie 1948. Rezultatele provizorii ale recensământului*, în *Probleme Economice*, București, 1948; *Recensământul populației din 21 februarie 1956*, vol. III, București, 1961; *Recensământul populației și locuințelor din 15 martie 1966*, vol. I, partea 1, București, 1969; *Comunicat privind rezultatele preliminare ale recensământului populației și al locuințelor din 5 ianuarie 1977*, în *Scântea*, nr. 10829 din 14 iunie 1977; *Recensământul populației și locuințelor din 7 ianuarie 1992*, vol. 1, București, 1994.

de guvernul ungar. Autoritățile românești au încurajat chiar revigorarea identității naționale a germanilor, evreilor, slovacilor și armenilor, din părțile de vest ale Transilvaniei, supuse anterior anului 1918 unui proces constant de maghiarizare. Mulți dintre cei care la 1910 și-au declarat limba maternă maghiara au revenit la conștiința apartenenței etno-linvistice la comunitatea germană⁷.

Primul „colaps” demografic în rândul populației germane din toată Transilvania se constată între 1930 și 1948 (vezi și graficul nr. 1). Astfel, regresul a fost de la 543 852 locuitori în 1930 (reprezentând 9,8% din totalul populației provinciei), la 332 066 în anul 1948 (doar 5,7%), ceea ce semnifică o scădere de mai bine de 4% în cadrul structurii etnice a populației Transilvaniei. Explicația unei atari diminuări trebuie căutată în primul rând în împrejurările celui de-al doilea război mondial și a instaurării regimului comunist în România, dar fenomenul este aproape identic și în alte țări din zonă. Istoriografia mai nouă opinează că folosirea germanilor din centrul și estul Europei a distrus condițiile supraviețuirii lor după război⁸. În armata lui Hitler au fost înrolați până la sfârșitul anului 1943 în jur de 54 000 de tineri germani din România, mare parte provenind din Transilvania rămasă în componența statului român. Aceștia li s-au adăugat circa 6 000 (după unii autori 10 000)⁹ de voluntari germani din Transilvania de nord-vest, care au participat la toate acțiunile militare ale celui de-al treilea Reich, plătind tributul de sânge corespunzător în bătăliile în care au fost implicați. În același timp, pe măsura înaintării Armatei Roșii, germanilor din Ucraina, România li s-a cerut de la Berlin să emigreze spre Germania, la sfârșitul războiului aproximativ 100 000 de germani din România

⁷ S. Manuilă, *Evoluția demografică a orașelor...*, p. 129.

⁸ Z. A. B. Zeman, *The Making and Breaking of Communist Europe*, Blackwell, Oxford and Cambridge, Massachusetts, 1991, p. 220.

⁹ *Ibidem*, p. 211; J. Weidlein, *Rolul Ungariei în al Doilea Război Mondial și declinul populației germane de pe teritoriul ungar (relectat în documente ungurești)*, lucrare în mss, p. 44.

aflându-se pe teritoriul celui de-al treilea Reich¹⁰.

Ascensiunea Uniunii Sovietice i-a permis lui Stalin să demareze expulzarea germanilor din țările de est. La întâlnirea din Crimeea din februarie 1945, Churchill a acceptat ideea expulzării germanilor din Estul Europei, iar F. D. Roosevelt nu a avut obiecții la principiul transferului de populație¹¹. Paralel cu această acțiune ce avea acordul aliaților, Stalin a organizat în unele țări care au intrat în sfera de influență a Moscovei un larg șir de deportări forțate obligând autoritățile din aceste țări să-și dea concursul la deportarea etnicilor germani în Uniunea Sovietică. Astfel, de la începutul anului 1945, aproximativ 70 000 de germani din România (majoritatea fiind originari din Transilvania) au fost deportați în Uniunea Sovietică la „munci de reconstrucție”¹². Deși către sfârșitul anului 1945 s-au înregistrat câteva loturi de repatrieri, deportările etnicilor germani în Uniunea Sovietică au continuat și în anii următori, estimându-se la circa 15—20% din totalul celor deportați numărul germanilor care au pierit în lagărele de muncă¹³. Unii etnici germani au fost deportați după câțiva ani din Uniunea Sovietică pe teritoriul Germaniei. Evident, cei reînțorși în teritoriile de unde au fost arestați au rămas traumatizați fizic și psihic de calvarul îndurat în perioada detenției (deportării). Deziluziile au fost

amplificate și de situația materială a gospodăriilor lor, dar și de restrângerea drepturilor politice și economice. Reforma agrară din 1945, completată în primăvara anului 1947, legea electorală din vara anului 1946, precum și naționalizarea din vara anului 1948 au redus substanțial puterea economică a germanilor din Transilvania¹⁴.

Între 1948—1956, în ciuda traumatismelor suferite de germani în perioada anterioară, s-a putut sesiza o ușoară tendință de creștere numerică și procentuală a acestei minorități: de la 332 066 (reprezentând 5,7%) în anul 1948, la 368 255 (5,9%) în anul 1956. Deceniul care a urmat până la recensământul din 1966 a reținut o situație demografică staționară în rândul populației germane din întreaga Transilvanie. Creșterea numerică față de 1956 a fost modică, ajungând la 371 881 locuitori în schimb s-a diminuat ponderea în ansamblul populației provinciei de la 5,9% la 5,5% (vezi tabelul și graficul nr. 1). Menținerea unei rate a natalității destul de scăzute, la care s-a adăugat un curent constant de emigrare spre Germania mai ales, dar și spre Austria, oferă puncte de sprijin în demersul nostru explicativ. Potrivit datelor existente, aproximativ 100 000 de persoane au emigrat spre Republica Federală Germania între 1945—1979 pentru reunirea familiilor¹⁵.

Datele din recensământul efectuat în anul 1977 surprinde o realitate demografică relativ puțin alterată față de recensământul anterior din 1966. Astfel, populația germană a scăzut numeric până la 347 896 persoane, reprezentând procentual 4,6% din totalul populației provinciei. Înrăutățirea treptată a nivelului de trai al populației și politica de „omogenizare” promovată în acea vreme de regimul comunist de la București au acționat convergent în direcția amplificării emigrărilor spre Germania și Austria. Asociațiile sașilor și șvabilor de aici au susținut ideea aducerii germanilor din România (dar și din alte țări) ca o condiție *sine qua non* a perpetuării identi-

¹⁰ S. Manuilă, *The Social Consequences of Displacements of Population*, în vol. *Actes du XVIII e Congres International de Sociologie* (Nürnberg, 10—17 sept. 1958), vol. III, Verlag Anton Hain KG, Meisenheim An Glan, 1963, p. 333, Z. A. B. Zeman *The Making and Breaking...*, p. 212.

¹¹ *Ibidem*, p. 210; la Conferința de la Potsdam din vara anului 1945 s-a luat decizia expulzării germanilor din Polonia, Cehoslovacia și Ungaria, detaliile procesului urmând să fie puse la punct de guvernele polonez, cehoslovac și de către Comisia Aliată de Control. Cf. S. Balogh, *Population Removal and Population Exchange in Hungary after World War II*, în vol. *Ethnicity and Society in Hungary*, edited by F. Glatz, Budapest, 1990, p. 407.

¹² *Deportarea etnicilor germani din România în Uniunea Sovietică 1945*, Forumul Democrat al Germanilor din România, Sibiu, 1994, p. 5. Unii autori apreciază numărul celor deportați la 80—100 000 de persoane. Cf. E. Illyes, *National Minorities in Romania...*, p. 101.

¹³ *Ibidem*, p. 13.

¹⁴ *Ibidem*, Z. A. B. Zeman, *The Making and Breaking...*, p. 213.

¹⁵ E. Illyes, *National Minorities in Romania...*, p. 26.

tății lor cultural-naționale. Al doilea „colaps” demografic al germanilor transilvăneni este constatabil între 1977 și 1992. Diminuarea acestei minorități naționale a fost extrem de profundă deopotrivă numeric și procentual : doar 109 014 persoane de origine etnică germană au fost înregistrate în toată Transilvania cu prilejul ultimului recensământ de la începutul anului 1992, reprezentând 1,4% din totalul populației provinciei.

În anul 1978 a intervenit acordul între cancelarul H. Schmidt și dictatorul român N. Ceaușescu prin care vest-germanii promiteau credite și ajutor economic României, precum și plata unei sume de bani pentru fiecare german emigrat¹⁶. Psihoza emigrării a atins dimensiuni îngrijorătoare, numai între 1977 și 1982 au părăsit țara circa 63 000 de sași și șvabi (aproximativ 12 000 de persoane anual, conform înțelegerii din 7 ianuarie 1978)¹⁷. În perioada 1985—1989 emigrarea populației germane din România s-a făcut într-un ritm anual de circa 12 000 persoane. Trebuie ținut cont și de cei trecuți clandestin peste granițele țării (înainte de 1989), amplificând pierderile umane ale comunității germane din Transilvania. După evenimentele din decembrie 1989, ca urmare a liberalizării emigrărilor, în anul 1990 s-a observat o creștere spectaculoasă a emigrărilor la aproape 60 000 de persoane de etnie germană. Cu toate că procesul a continuat, în ultimii ani s-a redus amploarea emigrărilor (nu numai a germanilor, dar și a celorlalte etnii, inclusiv a românilor). Astfel, în anul 1991 au emigrat 15 567 germani, în 1992, 8 852 de persoane și în 1993, 5 945 de persoane, aparținând acestei minorități naționale. Bilanțul oficial al emigrărilor germanilor din România între 1985—1993 a fost deci de 151 254 persoane¹⁸.

Tabelul nr. 2 și graficul permit reconstituirea evoluției populației germane în

¹⁶ *Ibidem*, p. 154.

¹⁷ V. Georgescu, *Istoria românilor de la origini până în zilele noastre*, ediția a III-a, București, 1992, p. 296—297 ; Ela Cosma, *Die Ansiedlung der Siebenbürger Sachsen : der Anfang einer sterbenden Geschichte*, în *Transylvanian Review*, vol. III, no. 1, Spring, 1994, p. 73.

¹⁸ *Anuarul statistic al României*, 1994, București, p. 15—151.

sec. XX în cadrul celor trei mari unități distincte : Banatul, Crișana-Maramureșul și fostul Mare Principat Transilvania. Reține atenția faptul că în Banat la 1900 ponderea germanilor în ansamblul populației regiunii era de 28,7%, cu mult mai mare decât în Crișana-Maramureș sau fostul Mare Principat Transilvania. Această situație s-a menținut de-a lungul întregului secol XX, în Banat reducerea procentuală a germanilor fiind ceva mai mică decât în celelalte două regiuni. Între 1900—1930, s-a observat o creștere numerică a germanilor numai în Transilvania, în timp ce în Banat și Crișana-Maramureș diminuarea numerică a însoțit reducerea ponderii populației germane în ansamblul populației totale (procentual și în fostul Mare Principat Transilvania ponderea germanilor a scăzut în același interval temporal de la 9,4% la 7,9%).

Trebuie precizat că între 1900—1930 involuția demografică a caracterizat populația totală (și nu numai cea germană) atât în Banat cât și în Crișana-Maramureș ; Transilvania însă a înregistrat un spor demografic mai consistent (de la 2 476 998 în anul 1900, la 3 217 988 în anul 1930). De altfel, până în anul 1992, această regiune a cunoscut un ritm de creștere mereu ascendent, încetinit, e drept, în ultima parte a intervalului. Se remarcă o scădere substanțială a numărului de germani din Banat între 1930—1977, ca urmare, în special, a politicii guvernului comunist față de această zonă în anii '50. Astfel, la începutul deceniului șase, ca urmare a opoziției constante a țăranimii din Banat față de procesul de colectivizare, dar și contextul deteriorării relațiilor ruso-iugoslave, au fost deportați în jur de 40 000 de șvabi în Bărăgan (desigur, și români, sârbi și maghiari au fost afectați de acest nou val de deportări)¹⁹. Deși spre mijlocul deceniului șase li s-a permis să se reîntoarcă acasă, această nouă traumă a marcat pentru totdeauna existența fizică și memoria colectivă a comunității germane din zonă. Cu toate acestea, la ultima înregistrare a populației României din 1992, în Banat s-a observat cel mai ridicat procent al

¹⁹ E. Illyes, *National Minorities in Romania*, p. 26.

TABELUL NR. 2

EVOLUȚIA POPULAȚIEI GERMANE DIN TRANSILVANIA ÎN SEC. XX, PE REGIUNI ***

Anul	TRANSILVANIA		BANAT		CRIȘANA-MARAMUREȘ	
	Total populație	Germani nr. %	Total populație	Germani nr. %	Total populație	Germani nr. %
1900	2.476.998	233.019 — 9,4%	957.840	275.662 — 28,7%	1.437.183	73.346 — 11,9%
1910	2.678.367	234.076 — 8,7%	990.813	261.738 — 26,4%	1.591.472	68.736 — 4,3%
1930	3.217.988	253.426 — 7,9%	939.938	223.167 — 23,7%	1.390.417	67.259 — 4,8%
1977	4.385.954	176.915 — 4%	1.082.461	119.972 — 11%	2.031.814	51.009 — 2,5%
1992	4.578.585	41.604 — 0,9%	1.076.380	38.568 — 3,6%	2.067.368	28.752 — 1,4%

*** Surse : identic cu cele de la tabelul nr. 1.

TABELUL NR. 3

REPARTIZAREA POPULAȚIEI GERMANE DIN TRANSILVANIA ÎN SEC. XX ÎN MEDIUL RURAL ȘI URBAN ****

Anul	Total populație germană	Rural		Urban	
		Număr	%	Număr	%
1900	582.027	481.380	82,7	100.647	17,3
1910	564.550	460.144	81,5	104.406	18,5
1930	543.852	416.916	76,7	126.936	23,3
1948	332.066	257.747	77,6	74.319	22,4
1956	368.255	186.750	50,8	181.505	49,2
1966	371.881	207.594	55,9	164.287	44,1
1992	109.014	37.827	34,7	71.187	65,3

**** Surse : identic cu cele de la tabelul nr. 1.

populației germane în ansamblul structurii etnice a provinciei : 3,6⁰/₀. Ponderea germanilor din Crișana-Maramureș a fost de 1,4⁰/₀ (identic cu procentul germanilor pentru întreaga Transilvanie), iar pe teritoriul fostului Mare Principat procentul populației germane era doar de 0,9⁰/₀. O atare stare de lucruri se datorea ză mai degrabă dinamicilor ascendente a întregii populații din zonă (în special a celei românești), care a făcut ca ponderea germanilor să fie mai redusă, și nu neapărat unui curent mai amplu de emigrare din regiune comparativ cu Banatul și Crișana-Maramureșul.

În legătură cu distribuția populației germane din toată Transilvania pe medii (urban și rural), se impun câteva observații — vezi tabelul nr. 3 și graficul nr. 3. Remarcăm, în primul rând, între 1900—1930 tendința de creștere numerică, dar și procentuală a germanilor în mediul urban : de la 100 647 în anul 1900 (reprezentând 17,3⁰/₀ din totalul populației germane), la 126 936 (23,3⁰/₀) în anul 1930. Fenomenul corespunde unei dinamici demografice ascendente în cadrul populației urbane a Transilvaniei în această perioadă, rezultat al unei rapide industrializări — creșterea acesteia a fost de 65⁰/₀, fiind superioară creșterii populației rurale²⁰. Pentru același interval de timp, tendința populației germane din mediul rural a fost de involuție, atât din punct de vedere numeric cât și procentual. O repartizare echilibrată a germanilor în mediul rural și urban s-a constatat cu prilejul

recensământului din anul 1956 : 50,8⁰/₀ la sate și 49,2⁰/₀ la orașe. Ultimul recensământ, cel din 1992, a consemnat o altă structură, remarcându-se un număr mai mare de germani în mediul urban : 71 187 locuitori reprezentând 65,3⁰/₀ din totalul populației germane, comparativ cu numai 37 827 (34,7⁰/₀) în mediul rural.

Privind retrospectiv datele pe care recensământurile efectuate în sec. XX ni le oferă în legătură cu compoziția etnică a Transilvaniei, remarcăm în special fenomenul reducerii treptate a populației germane și evreiești (aceasta din urmă nu face acum obiectul considerațiilor noastre). Fenomenul nu a debutat în secolul nostru și nu este propriu doar Transilvaniei, el regăsindu-se în alte țări din spațiul geopolitic central și sud-est european. Cauze politice, economico-sociale și culturale au concurat la această scădere drastică în sec. XX a unei populații colonizate pe aceste meleaguri cu multe secole în urmă, în mai multe etape. Diminuarea populației germane din Transilvania în cursul acestui secol, pe cale naturală sau în mod artificial, brutal uneori, a lăsat urme adânci în memoria colectivă a acestei comunități, a întregii populații a provinciei. Consecințele pierderii în timp a unor foarte buni agricultori, meștesugari și comercianți, a unor funcționari corecți și conștiințioși, a unor intelectuali de marcă, sunt incalculabile pentru spațiul transilvan ospitalier, care le-a oferit de-a lungul istoriei o coabitare pașnică și rodnică.

DEMOGRAPHISCHE ERVÄGUNGEN GEGENÜBER DER DEUTSCHEN BEVÖLKERUNG IN SIEBENBÜRGEN IM XX. JAHRHUNDERT

— Zusammenfassung —

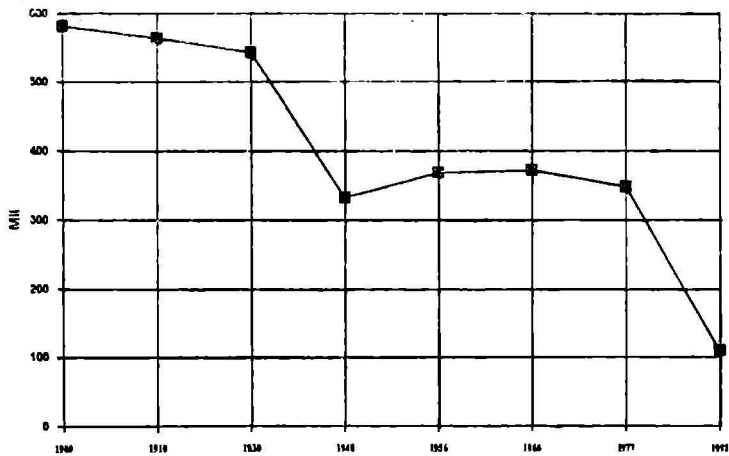
Die studie verfolgt auf Grundlage der rische Entwicklung und die territoriale Verteilung der deutschen Bevölkerung in Siebenbürgen diesen Jahrhundert. Gleichfalls hebt sie die Verteilung der deutschen Bevölkerung aus der Provinz, im ländlichen und städtlichen Medium, hervor so wie auch ihre numerische und prozen-

tische Entwicklung im Vergleich mit dem manat, der Crișana, der Maramureș und dem eigentlichen Siebenbürgen.

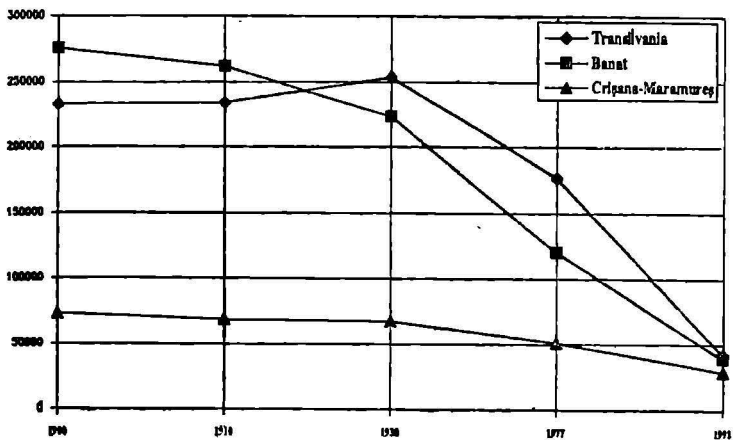
Das drastische Sinken der Deutschen in ganz Siebenbürgen zwischen 1900 und 1992 verdankt man nicht nur den Umständen des zweiten Weltkrieges, sondern auch dem Errichten der kommunistischen Regierung in Rumänien mit all dem was diese tyrannische Regierung bedeutet hat.

²⁰ Sorina & Ioan Bolovan, *Contributions Regarding Transylvania's Ethnic and Religious Structure in 20th Century*, in *Transylvanian Review*, vol. III, no. 3, Autumn 1994, p. 89.

Grafic nr. 1. Evoluția populației germane din Transilvania în sec. XX

Grafic nr. 2. Evoluția populației germane din Transilvania în sec. XX pe regiuni

Grafic nr. 3. Distribuția populației germane din Transilvania în sec. XX pe medii

